

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
EUROPOS HUMANITARINIS UNIVERSITETAS
LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Filosofijos mokslo krypties (H 001) disertacijų tematikų konkursui

DISERTACIJOS TEMATIKOS PRISTATYMAS

2020 m. gegužės 9 d.
Kaunas

Tematikos pavadinimas lietuvių ir anglų kalbomis (VDU)

Platono dialogai ir platonizmo tradicija

Plato's Dialogues and Tradition of Platonism

Tematikos aktualumas ir tarptautiškumas

Platono dialogų skaitymas ir interpretavimas – esminis visos Vakarų filosofinės tradicijos gyvavimo elementas.

Atidūs, konkrečių tekstų skaitymu ir interpretavimu, geru istorinio ir kultūrinio kūrinių konteksto išmanymu besiremiantys tyrimai lieka aktualūs tiek seną platonizmo studijų tradiciją turinčiose Europos šalyse, tiek šias sritis tebekuriančiuose kraštuose.

Platono dialogų sąvokų ir klausimų pėdsakai vėlesnių mąstytojų tekstuose (pradedant Aristotelium ir baigiant mūsų dienų filosofais), dialogų interpretavimo strategijos priklauso bendram intensyvių tarptautinių tyrimų laukui, kuriam atsirast vietos ir būsimiesiems VDU bei LKTI filosofijos mokslo krypties doktorantams.

Mokslinių tyrimų šioje tematikoje apžvalga

Tarptautinėje mokslo erdvėje paskelbtų Platono dialogų ir jų recepcijos tyrimų nėra neįmanoma apžvelgti (parengti prasmingą analitinę temos tyrimų tarptautiniu mastu apžvalgą būtų atskiras didelis darbas), tačiau Lietuvoje ši pamatinė europinio mąstymo ir kultūros kryptis gerokai apleista. Vis dar neturime daugelio Platono dialogų vertimų, labai stokojama dialogų tyrimų. Per visą XX–XXI a. paskelbta viso labo dvi Platono filosofijos klausimams skirtos monografijos (Kardelis 2007, Jankauskas 2015).

Pastaruosiu metu suaktyvėjo dialogų vertimo darbas (Platonas 2016, 2016a, 2016b, 2019), tačiau vis dar trūksta kruopštesnių Platono tekstų tyrimų. Straipsniai įvairiais Platono filosofijos klausimais skelbiami žurnaluose *Problemos*, *Logos*, *Literatūra*, *Athena* ir kt.

Dialogų recepcija ir vėlesnė platonizmo tradicija Lietuvoje beveik netiriama. T. Aleknienė yra paskelbusi tyrimų (daugiausiai tarptautinėje spaudoje prancūzų kalba) kai kuriais Platono dialogų įtakos Filonui Aleksandriečiui, graikiškai rašantiems pirmųjų krikščionybės amžių autoriams (visų pirma, Klemensui Aleksandriečiui) ir Plotinui klausimais (žr. pridedamą T. Aleknienės publikacijų sąrašą).

Atskiri Platono ir platonizmo įtakos krikščionių mąstytojams klausimai aptariami komentaruose Plotino (2011), Origeno (2011), Grigaliaus Nysiečio (2016) ir Bonaventūros (2009) veikalų vertimams.

Nuorodos

Šv. Bonaventūra (2009): *Sielos vadovas į Dievą*. Iš lotynų kalbos vertė ir komentarą parašė Darius

Alekna, Vilnius, Aidai.

Grigalius Nysietis (2016): *Homilijos apie palaiminimus*. Iš senosios graikų kalbos vertė Virginija Dičiutė, įvadą ir paaiškinimus parašė Saulius Rumšas, Vilnius, Lietuvos edukologijos universitetas.

Jankauskas, Skirmantas (2015): *Platonas: Filosofavimas grožio akivaizdoje*, Vilnius, VU leidykla.

Kardelis, Naglis (2007): *Vienovės išvalga Platono filosofijoje*, Vilnius, Versus Aureus.

Origenas (2011): *Giesmių giesmės homilija*. Iš lotynų kalbos vertė Gediminas Žukas. Tekstus parengė, įvadą ir komentarus parašė Vytautas Ališauskas, Vilnius, Aidai.

Platonas (2009): *Sokrato apologija*. Iš senosios graikų kalbos vertė ir vertėjo žodį parašė Naglis Kardelis; komentarą parašė, planą, bibliografiją ir rodykles sudarė Vytautas Ališauskas, Vilnius, Aidai.

Platonas (2016): *Filebas*. Iš graikų kalbos vertė, įvadą ir paaiškinimus parašė Tatjana Aleknienė, Philosophica II, Vilnius, Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.

Platonas (2016a): *Charmidas*. Iš senosios graikų kalbos vertė, įvadą ir komentarą parengė Alius Jaskėlevičius, Vilnius, Jonas ir Jokūbas.

Platonas (2016b): *Alkibijadas*. Iš senosios graikų kalbos vertė, įvadą parašė Vilius Bartninkas, komentarus ir bibliografiją parengė Vytautas Ališauskas, Vilnius, Jonas ir Jokūbas.

Platonas (2019): *Gorgijas*. Iš graikų kalbos vertė, įvadą ir paaiškinimus parašė Tatjana Aleknienė, Philosophica II, Vilnius, Žara.

Plotinas (2011): *Apie Gėrį arba Vienį. Apie tai, kas yra bloga ir iš kur kyla*. Iš graikų kalbos vertė ir paaiškinimus parašė Tatjana Aleknienė, Vilnius, Aidai.

Galimos disertacijų potėmės ir temos:

I. Platonas ir intelektualinė jo aplinka

Šios potėmės tyrimai telktųsi į atskirų Platono dialoguose keliamų filosofijos klausimų istorinį, intelektualinį ir kultūrinį kontekstą. Tokio tyrimo pavyzdį pateikia minėtos Kardelio ir Jankausko monografijos. Atskiri Platono filosofijos klausimai analizuojami žurnaluose *Problemos*, *Logos*, *Literatūra* ir kt. skelbtuose straipsniuose ir išsamesniuose Platono dialogų komentaruose.

Tinkamą filologinį pasirengimą turintys kandidatai galėtų mėginti imtis ir dar neverstų Platono dialogų vertimo ir komentavimo darbo.

Galimos tyrimų temos:

„Filosofinio gyvenimo“ samprata Platono dialoguose.

Platonas ir graikų poetinė tradicija (tragedija ir komedija).

Platonas – senosios graikų poezijos egzegetas.

Neverstų Platono dialogų tyrimas ir vertimas (*Lachetas*, *Eutidemas*, *Istatymai*...).

ir panašios

II. Platono dialogų ir platonizmo recepcija Antikos filosofiniuose mokyklose

Platono dialoguose keliami klausimai ir vaizduojami personažai turėjo esminės įtakos visai vėlesnei filosofijos tradicijai. Ši įtaka galėjo turėti gana skirtingus konkrečius pavidalus. Doktorantai galėtų tirti dialogą su Platono filosofija Aristotelio, vėlesnių amžių platonikų, stoikų filosofijoje.

Galimos tyrimų temos:

Senekos Platonas.

Marko Aurelijaus Platonas.

Stoikų Sokratas.

Neoplatonikų Sokratas.

Proklo egzegzetinės strategijos.

ir panašios

III. Platonizmas ir krikščionybė graikiškoje Romos imperijos pusėje

Platono dialogai ir platonizmo filosofija – labai svarbus krikščioniškosios intelektualinės tradicijos dėmuo. Šią kryptį (potemę) pasirinkę doktorantai galėtų gilintis į filosofinius tokių krikščionių mąstytojų kaip Klemensas Aleksandrietis, Grigalius Nazianzietis, Grigalius Nysietis, Bazilijus Cezarietis arba Pseudo Dionisijas Areopagietis šaltinius. Tinkamą filologinį pasirengimą turintys kandidatai galėtų imtis ir minėtų autorių veikalų vertimo.

Galimos tyrimų temos:

Klemensas Aleksandrietis – Platono skaitytojas.

Platono dialogai Grigaliaus Nysiečio / Bazilijaus Cezariečio veikaluose.

Platono dialogai Pseudo Dionisijaus Areopagiečio veikaluose.

ir panašios

IV. Platonizmas ir krikščionybė lotyniškuose Vakaruose Vėlyvojoje Antikoje ir Viduramžiais

Platono filosofija lotynų kalba kuriančiame pasaulyje, dažniau susiduriančiame ne su originalia dialogų forma, bet veikiau su įvairiais sistematizuojančiais išdėstymais, taip pat lieka vienu iš svarbiausių intelektualinio gyvenimo dėmenų daugelyje filosofinių ir religinių srovių. Tokia padėtis Platono filosofijos recepciją daro sudėtingesnę ir kartais įdomesnę. Tinkamą filologinį pasirengimą turintys kandidatai galėtų mėginti imtis ir dar neverstų lotynų autorių vertimo ir komentavimo darbo.

Galimos tyrimų temos:

Platonizmas vėlyvojoje Antikoje (Apulėjus, Makrobijus, Chalkidijus ir t.t.).

Ankstyvoji pseudo Dionisijo raštų recepcija.

Šv. Augustinas ir platonizmas.

Platonizmo idėjos IX a.

Platonizmas XII ir XIII a. Vakaruose.

ir panašios

Temų pasirinkimą lemtų kandidato pasirengimas ir akademinų interesų sritys.

Numatomi tyrimai:

1. Šaltinių vertimai ir tyrimai.
2. Platono veikalų istorinio, intelektualinio ir kultūrinio konteksto tyrimai.
3. Atskirų sąvokų vartosenos Platono dialoguose ir vėlesnėje tradicijoje tyrimai.
4. Platono dialogų klausimų istorijos tyrimai.

5. Platono dialogų interpretacinių strategijų (nuo Antikos iki Naujausių laikų) tyrimai.

Galimi vadovai

Tatjana Alekna, Darius Alekna, Kristina Mitalaitė

Tatjana Alekniėnė

.....
Mokslininko arba mokslinių
tyrimų grupės vadovo vardas ir pavardė

.....
Parašas